

Yttrande över Skolverkets förslag till allmänna råd med kommentarer om betyg och betygsättning

Ärendet

Statens institutionsstyrelse (SiS), har beretts tillfälle att yttra sig över Skolverkets förslag till allmänna råd med kommentarer om betyg och betygsättning.

SiS synpunkter

Skolverket avser att med de nya allmänna råden klargöra frågor om betyg och betygssättning med utgångspunkt i två övergripande syften: 1) främja likvärdighet i tillämpning av regelverket som gäller för betygssättning, och 2) fungera som ett gott stöd i arbetet inför och vid betygssättningen samt vid information om och uppföljning av betyg.¹

SiS instämmer i Skolverkets analys av behov av förtydliganden och vägledning i fråga om betyg och betygsättning. För att Skolverkets med dessa allmänna råd ska nå ovan nämnda syften bör texten präglas av såväl en utformning med hög läsbarhet som att innehållet är tydligt och lättolkat.

SiS bedömer att Skolverkets förslag till allmänna råd i vissa delar avseende såväl innehåll som utformning skulle behöva utvecklas för att fullt ut uppfylla dessa syften. Exempelvis kan Skolverket gå igenom texten i enlighet med principerna för klarspråk.² Nedan följer några exempel på områden som SiS särskilt önskar nämna.

¹ Utkast till allmänna råd med kommentarer om betyg och betygsättning, sid 1, missivet *Remiss avseende förslag till allmänna råd med kommentarer om betyg och betygssättning*, sid. 1 samt *Konsekvensutredning avseende förslag till Skolverkets allmänna råd med kommentarer om betyg och betygssättning*, sid. 2

² Se exempelvis Språkrådet (2014) *Myndigheternas skrivregler*, 8 upplagan.

Utbildning vid särskilda ungdomshem saknas bland berörda verksamheter

Skolverket redogör i inledningen för vilka verksamheter och yrkeskategorier som berörs av de allmänna råden. Där framgår att samtliga skolformer inom skolväsendet där betyg sätts samt "motsvarande utbildningar som bedrivs av Kriminalvården" etc..³ SiS skola saknas i denna redogörelse.

SiS bedriver individuellt anpassad vård och behandling av ungdomar med kriminalitet, missbruk och/eller psykosocialt nedbrytande beteende. Myndighetens uppdrag är att ge de ungdomar som vårdas på de särskilda ungdomshemmen bättre förutsättningar för ett socialt liv. De särskilda ungdomshemmen vårdar huvudsakligen ungdomar som omhändertagits enligt lagen (1990:52) om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) eller dömts till sluten vård enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU).

Inom SiS ungdomsvård finns 717 vårdplatser, fördelade på 23 särskilda ungdomshem och på varje ungdomshem finns en skola som leds av en rektor. Skolan ska motsvara aktuell skolform inom ungdomsskolan och bedrivs som en särskild utbildningsform i enlighet med 24 kap. 8-9 §§ i skollagen (2010:800). Skolverksamheten omfattas av samtliga relevanta delar i skollagen och övriga skolförfattningar med undantag för bestämmelser om registerkontroll och bestämmelser om skollokaler. Det innebär att det i huvudsak ställs samma krav på SiS skolverksamhet som på verksamheter inom skolväsendet vad gäller till exempel krav på elevhälsa inklusive stödåtgärder, legitimationskrav för lärare, kompetensutveckling, betygsättning, modersmålsundervisning, systematiskt kvalitetsarbete. Inom skolorganisationen finns cirka 250 pedagogisk personal och varje läsår får cirka 1 400 elever företrädesvis inom grundskolans senare del och gymnasieskolan sin rätt till utbildning tillgodosedd under SiS huvudmannaskap. SiS skolverksamhet faller under Skolinspektionens tillsyn.

SiS bedömer det med anledning av detta som rimligt att även utbildning vid särskilda ungdomshem i tillämpliga delar bör beröras av de allmänna råden. Om Skolverket bedömer att så inte är fallet bör detta tydligt framgå.

Disposition och rubrikstruktur

SiS bedömer att de allmänna råden skulle kunna utvecklas mot en förbättrad läsbarhet genom en tydligare disposition och rubrikstruktur.⁴ Rubriksättningen upplevs stundtals som sporadisk och delvis otydlig samt att nya teman, områden och begrepp på flera ställen introduceras på ett sätt som riskerar att påverka överblickbarheten och läsbarheten negativt.

³ Utkast till allmänna råd med kommentarer om betyg och betygsättning, sid 3.

⁴ Se avsnitt 1.5 i *Myndigheternas skrivregler*, sid. 25ff.

Ett exempel på detta illustreras i avsnittet "Om betyg". Avsnittet saknar underrubriker. Detta trots att flera olika teman, som gällande bestämmelser, kunskapskravens utformning, skillnad i betygsskalans omfattning mellan skolformer, kriterier för när en elev inom vuxenutbildningen som frånvarat från undervisningen ska vara att betrakta som utskrivna, regler för betygsättning på gymnasiesärskolearbetet etcetera, behandlas. Såväl prioritering av innehåll som avsnittets läsbarhet bör tydliggöras med hjälp av sorterande underrubriker.

Renodlad och tydligt definierad begreppsanvändning

I texten förekommer vissa begrepp och termer som, i brist på tydlig avgränsning och definition, riskerar att försvåra läsbarheten, öka risken för skilda tolkningar av innehållet och på så vis riskerar att förhindra Skolverkets syften att normera och stödja för en ökad likvärdighet.⁵

Exempelvis förekommer på flera ställen hänvisningar till ämnes- och kursplanernas utformning, dess olika delar och hur de bör beaktas vid betygsättning. I de allmänna råd som i och med dessa råd utgår finns, i olika former, översiktliga förklaringar av läroplanernas upplägg och innehåll, hur de olika delarna förhåller sig till varandra samt hur läraren förväntas utgå från läroplanen i planering, genomförande av undervisning samt bedömning och betygsättning av eleverna.⁶ En sammanhållen definition saknas dock i de nya råden. Olika delar presenteras i olika avsnitt, särskilt tydligt i avsnittet "Om betyg" samt i kommentarsdelarna till avsnitt 1 (sidan 12) och avsnitt 3 (framför allt sidorna 26-29). SiS bedömer att en gemensam förståelse av detta är av central vikt för förståelsen av de allmänna råden i sin helhet och att det vore värt att överväga ett särskilt avsnitt där denna information samlas.

Som ett annat exempel på text där textens komplexitet enligt SiS bedömning påverkar läsbarheten negativt kan nämnas de stycken i kommentaren som under rubriken "bedömningar kan ha olika syften". I ett par stycken behandlas ett resonemang om bedömningars *giltighet* och *tillförlitlighet* (sidan 10 f.) där Skolverket introducerar såväl begreppsparet *giltighet* och *tillförlitlighet* som det närliggande paret *validitet* och *reliabilitet*. Dessa begreppspär förklaras i texten med hänvisning till varandra och används sedan parallellt (i hänvisning på sidan 24 används åter termen *validitet*). Andra exempel på begrepp som av samsynfrämjande skäl kan vara gynnsamma att definiera är *holistisk- och analytisk bedömning* samt *formativ- och summativ bedömning*. Termerna *Kunnande* och *kunskaper* användas vidare utan synbar begreppsmässig

⁵ Se även avsnitt 1.4 i *Myndigheternas skrivregler*, sid. 17 ff.

⁶ Se exempelvis *Skolverkets allmänna råd om planering och genomförande av undervisningen*, sid 9f. och *Skolverkets allmänna råd om bedömning och betygsättning i gymnasieskolan*, sid 8f.

skillnad och utan definition eller förklaring.⁷ Eventuella intentioner att med termvalen markera en taxonomisk distinktion bör tydligt framgå och definieras. I annat fall bedömer SiS att termen *kunskaper*, då detta är den term som används i skolans styrdokument, genomgående bör användas.

SiS bedömer att texten i sin nuvarande form inte till fullo lever upp till Skolverkets ambition att tydliggöra och förenkla tillämpningen av regelverket. Ett samlat förklarande avsnitt som nämns ovan skulle med fördel kunna kompletteras med ett avsnitt med definitioner och preciseringar av nödvändiga termer och begrepp.

De nya allmänna råden täcker inte tillfullo områden från de allmänna råd de ersätter
SiS ställer sig bakom Skolverkets analys att stöd i form av allmänna råd kopplat till betyg och betygsättning behövs. Betygsättning som myndighetsutövning ställer stora krav att upprätthålla en hög grad av likvärdighet och rättssäkerhet. Behov av tydlighet i syfte att främja dessa värden kan inte överskattas. Inte minst gäller detta med tanke på den stora andelen nya och oerfarna lärare. Rättssäker och likvärdig betygsättning är en verksamhet som bygger på, och är beroende av, likvärdig och kvalitativ undervisning och bedömning. Skolverkets beslut att i samband med framtagandet av dessa allmänna råd dra tillbaka tre allmänna råd som behandlar bedömning och betyg samt planering och genomförande av undervisning är i sak berättigat. I och med detta saknas allmänna råd som uttryckligen riktar sig till undervisning och bedömning. Att Skolverket ersätter dessa med föreslagen text, där undervisning och bedömning framställs som moment i betygsättningen snarare än som de grundläggande delar i skolans uppdrag de är, signalerar enligt SiS mening en obalans.⁸ Såväl undervisning som bedömning berörs förvisso i förslaget men presenteras som en fas i betygsättningen snarare än som skolans primära verksamhet. SiS bedömer att såväl undervisning som bedömning och betygsättning är områden där allmänna råd är önskvärda och att föreliggande förslag inte tillfullo fyller detta behov.

⁷ jämför exempelvis meningarna "Vid betygsättning analyserar och värderar läraren kvaliteten på elevens kunskaper med stöd av kunskapskraven, och avgör vilket betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper" med "för betyget B ska elevens kunskaper motsvara kunskapskravet för betyget A [etc.]"

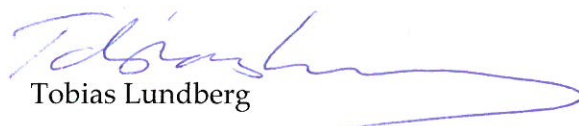
⁸ De allmänna råd som ersätts är Planering och genomförande av undervisningen (grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan) (SKOLFS 2011:149), Bedömning och betygsättning i gymnasieskolan (SKOLFS 2012:33), Bedömning och betygsättning inom vuxenutbildningen (SKOLFS 2013:187).

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av tf. utvecklingsdirektören Annika Eriksson.
Föredragande har varit utredaren Tobias Lundberg.

Annika Eriksson

Tobias Lundberg

Kopia:

Ledningsgruppen

Registratorer ungdomsvård norr och söder

SiS rektorer

Juridiska avdelningen